

Jaarverslag Financieel Toezicht 2019-2020

Waarom financieel toezicht? De financieel toezichthouder helpt gemeenten bij het bevorderen van een gezonde financiële huishouding en biedt daarmee meerwaarde aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Financieel toezicht is een wezenlijk onderdeel van de 'checks and balances' binnen het openbaar bestuur en draagt hiermee bij aan het voorkomen dat een gemeente niet meer in staat is financiële tekorten zelf op te lossen. Een gemeente die toch nog in financiële moeilijkheden komt, kan op grond van Artikel 12 Financiële-verhoudingswet een beroep doen op de collectieve middelen in het gemeentefonds. Iedere gemeente betaalt dan mee aan de financiële problemen van deze gemeente. Het belang van het financieel toezicht ligt dus bij de gezamenlijkheid van gemeenten. De insteek van ons toezicht is proportioneel en risicogericht. Voor meer informatie verwijzen wij u naar ons **Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK)**. Met deze rapportage wordt inzicht gegeven in de werkzaamheden in 2019 rondom het financieel toezicht op de begrotingen 2020 en de jaarrekeningen 2018 van de Zuid-Hollandse gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. Ook wordt een doorkijk gegeven naar de huidige stand van zaken in 2020.

Algemeen beeld

In de begrotingen 2020 zien we de tekorten in het sociaal domein nog steeds oplopen. Daar waar tekorten in de jeugdzorg voorheen deels door overschotten binnen andere onderdelen van het sociaal domein (zoals de WMO) konden worden opgevangen, is dit bij de meeste gemeenten inmiddels niet meer het geval. De noodzaak tot (soms verregaande) maatregelen zoals bezuinigingen, belastingverhogingen of bijstellingen van ambities is net als bij de begrotingen 2019 groot, zo niet groter. Voor twee gemeenten, Vlaardingen en Zwijndrecht, is het niet gelukt om maatregelen te treffen die zorgen voor structureel begrotingsevenwicht. Deze gemeenten zijn daarom onder preventief (verscherpt) toezicht geplaatst. Den Haag is het vanwege bestuurlijke omstandigheden niet gelukt om tijdig een begroting in te dienen, en is daarom onder preventief toezicht gesteld. De gemeente Zwijndrecht heeft inmiddels een herstelplan ingediend waarmee de begroting is goedgekeurd en het preventieve toezicht is opgeheven. De gemeente Den Haag heeft in 2020 alsnog een sluitende begroting ingediend, op basis waarvan het preventieve toezicht is opgeheven. Ook de gemeente Vlaardingen heeft inmiddels een herstelplan ingediend, maar dit leidt niet tot structureel en reëel evenwicht. Het preventief toezicht blijft hier daarom het hele jaar van kracht. Veel gemeenten werken samen in gemeenschappelijke regelingen (GR'en). In 2020 telt Zuid-Holland 64 GR'en. Er staan er daarvan geen onder preventief toezicht in 2020. Daarnaast wordt toezicht gehouden op vier waterschappen. Bij de waterschappen blijven de schuldpositie en de investeringsopgave een punt van aandacht.

Wat doet financieel toezicht?

Jaarlijks bepalen GS op basis van de begrotingen van de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen welke vorm van toezicht het komend jaar van toepassing is. Repressief toezicht is standaard. Deze vorm van toezicht houdt in dat de begroting en begrotingswijzigingen direct uitgevoerd kunnen worden (rechtskracht krijgen), zonder afhankelijk te zijn van een voorafgaande goedkeuring van GS. De structurele lasten moeten dan gedekt worden door structurele baten, en de ramingen in de begrotingen moeten reëel zijn.

Preventief toezicht is uitzondering en wordt ingesteld als niet voldaan wordt aan het criterium structureel en reëel evenwicht. Preventief toezicht kan ook worden ingesteld als niet is voldaan aan de wettelijke inzendtermijnen. De begroting en de daarop volgende wijzigingen eerst moeten worden goedgekeurd door GS, voordat deze kunnen worden uitgevoerd.

Zolang de begroting niet is goedgekeurd, mag de gemeente geen verplichtingen aangaan of uitgaven doen, zonder voorafgaande toestemming van GS.

Doorkijk naar actuele situatie 2020

We bevinden ons momenteel midden in de coronacrisis, die ook voor gemeenten aanzienlijke gevolgen hebben. Gemeenten maken bijvoorbeeld extra kosten voor zaken als handhaving, maatregelen in het onderwijs en het sociaal domein. Daarnaast is er ook sprake van derving van inkomsten, zoals parkeerbelasting, toeristenbelasting en inkomsten van bijvoorbeeld stadstheaters en musea. Wat de precieze gevolgen zijn is voor gemeenten niet duidelijk, maar veel gemeenten zijn wel bezig met vastlegging van de financiële effecten. We houden de ontwikkelingen in de gaten en inventariseren wat de effecten zijn voor de Zuid-Hollandse gemeenten. Deze situatie heeft uiteraard ook invloed op de monitoring van het sociaal domein en zal daar ook de komende tijd nog zorgen voor meer onduide-

lijkheid. In de situatie na de coronacrisis zal er sprake zijn van een nieuwe economische realiteit, waarvan de effecten nog een flinke tijd van invloed zullen zijn op de gemeentefinanciën. Deze ontwikkeling houden wij scherp in de gaten.

Ook in 2020 zullen we de ontwikkelingen in het sociaal domein nauwkeurig blijven volgen. Het is nog onduidelijk hoe lang de tekorten blijven toenemen en wanneer deze stabiliseren. Onderzoeken naar de structurele onderdelen van de tekorten lopen nog en zullen in het najaar worden afgerond.

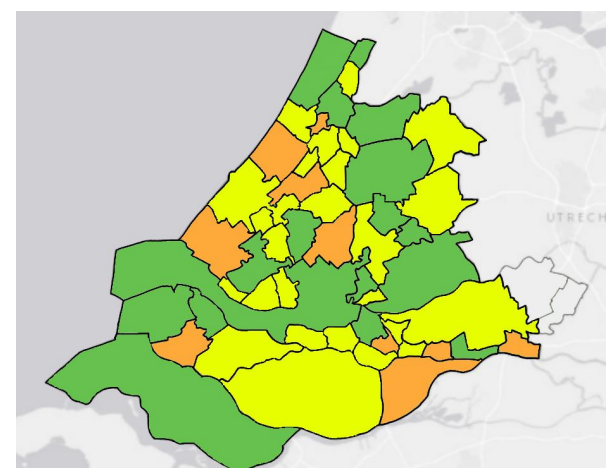
Risicokleur gemeenten begroting 2020

Risicogericht en proportioneel toezicht houdt onder andere in dat wij op basis van een risicomodel iedere gemeente bij de begrotingsbeoordeling een kleur toekennen die aangeeft hoe risicovol wij de financiële positie van deze gemeente inschatten. In dit risicomodel hanteren wij de volgende kleuren, van minst naar meest risicovol: groen, geel, oranje en rood. De risicokleur bepaalt de intensiteit van het toezicht. Groene gemeenten hebben weinig zorgwekkende kenmerken. Gele gemeenten hebben enkele risicovolle onderdelen maar de situatie is over het algemeen niet zorgwekkend. Oranje gemeenten hebben meer risicovolle onderdelen, wat betekent dat de gemeente meer aandacht krijgt. Rode gemeenten staan (op dit moment) onder preventief toezicht. In 2020 is een verslechtering van de risico-kleuren zichtbaar, net als in 2019. Wij hebben 26 gemeenten als meest risicovol aangemerkt en 2 onder preventief toezicht gesteld.

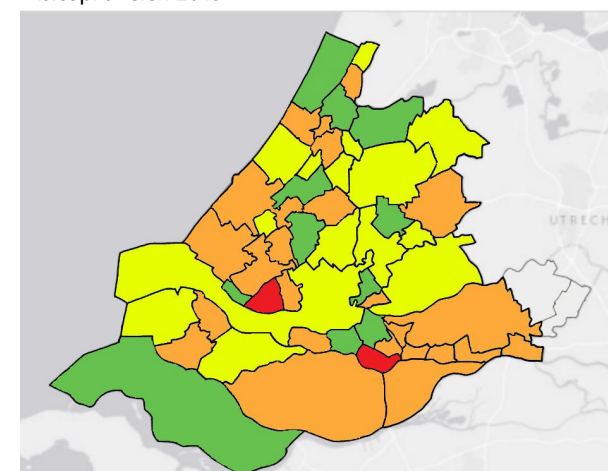
De grootste oorzaken hiervoor zijn: geen sluitende begroting of meerjarenraming, tekorten in het sociaal domein, risico's op gronden, en tekortkomingen bij het planmatig onderhoud van kapitaalgoederen. Omdat goed toezicht alleen in dialoog kan worden uitgevoerd, bezoeken wij iedere gemeente minstens één keer per jaar ongeacht de risicokleur. Dit geeft niet alleen context bij de aangeleverde cijfers, maar stelt de gemeente ook in de gelegenheid om aan te geven waar zij tegenaan loopt.

Begrotingsscans

Wij bieden onze gemeenten de mogelijkheid tot het uitvoeren van een begrotingsscan. Deze scan geeft de gemeente inzicht op hoofdlijnen in gebieden waar ze meer uitgeven dan referentiegemeenten en waar dus mogelijke besparingen kunnen worden gerealiseerd. In 2019 zijn dergelijke scans uitgevoerd voor de gemeenten Capelle aan den IJssel en Wassenaar. In 2020 worden scans voor meerdere gemeenten met hogere risicoprofielen voorbereid en gesprekken gevoerd of gemeenten bereid zijn hieraan mee te werken. Vooral nu de coronacrisis toeslaat met verregaande gevolgen in een periode waarin de gemeentefinanciën er al slecht voor staan is het uitvoeren van financiële scans een goed middel.

Risicoprofielen 2019

Risicoprofielen 2020

Jaarlijks onderzoek BZK

Sinds 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet (3D's). BZK deed in 2019, in samenwerking met de provincies, voor de zesde keer onderzoek naar de gemeentebegrotingen op het onderdeel van de 3D's. Het onderzoek bestond uit een vragenlijst die is uitgezet bij alle gemeenten in Nederland. In Zuid-Holland is deze vragenlijst door 42 (van de 52) gemeenten ingevuld. Vooruitlopend op de landelijke uitkomsten van dit onderzoek stellen wij een rapport voor Zuid-Holland op, dat wij zullen publiceren op onze site. De voorlopige conclusies uit de enquête zijn:

- De transformatie is nog niet afgerond; het grootste deel van de gemeenten denkt nog tot minimaal 2022/2023 bezig te zijn met de transformatie in het sociaal domein, voordat een stabiele situatie is bereikt.
- Steeds meer respondenten komen niet uit met de beschikbaar gestelde rijksmiddelen voor de 3D's. Bij 79% van de respondenten was er in de jaarrekening 2018 een tekort. In 2017 was er een tekort bij 59% van de respondenten. In de jaarrekening 2019 verwacht 76% een tekort. Voor jeugdzorg verwacht 95% in 2020 en 86% in de meerjarenraming (2023) niet uit te komen met de beschikbaar gestelde rijksmiddelen.
- Van de respondenten geeft 55% aan dat de reserves die ingezet kunnen worden voor het sociaal domein in 2018 zijn afgenomen ten opzichte van 2017. Bij 24% van de gemeenten zijn deze reserves juist toegenomen, omdat de raden besloten om een deel van het jaarrekeningresultaat 2018 toe te voegen aan deze reserve

De enquête bevestigt dat gemeenten actief bezig zijn met een breed scala aan maatregelen binnen het cluster jeugdzorg. Vaak zijn deze gebaseerd op visies en plannen die in 2019 of eerder zijn opgesteld. Een kleine greep uit genoemde maatregelen:

- Andere inkoopstrategie en contractmanagement. Denk aan looptijden, tarieven en budgetplafonds.
- Beter informatievoorziening; meer inzicht.
- Beter afstemming tussen regionale specialistische jeugdzorg en lokale minder complexe jeugdzorg.
- Invloed op instroom, bijvoorbeeld door praktijkondersteuners bij huisartsen.

Onderzoek

Met onze collega's in ander provincies, het Rijk, VNG en IPO maken we afspraken over het verkrijgen van een beter beeld van de concrete gevolgen van het sociaal domein op de financiële positie van gemeenten. We willen bijvoorbeeld inzicht krijgen in de concrete maatregelen die gemeenten treffen om de tekorten te compenseren. Dit is een complex vraagstuk, omdat het sociaal domein onderdeel is van de totale gemeentelijke begroting. Maatregelen worden getroffen om de hele begroting sluitend te krijgen en zijn daarmee niet uitsluitend gericht op het sociaal domein.

Ook aan de inkomstenkant blijkt het lastig een goede analyse te maken. De Rijksbijdragen voor het sociaal domein zijn sinds vorig jaar voor het grootste deel opgenomen in de algemene uitkering van het gemeentefonds. Er heeft hier een 'ontschotting' plaatsgevonden. Deze middelen zijn voor gemeenten vrij besteedbaar. Daarnaast mogen gemeenten de overhead niet meer in de kostprijsberekening meenemen, waar dat binnen het gemeentefonds nog wel gebeurt. Door deze verschillende uitgangspunten is het voor ons niet mogelijk op basis van beschikbare data een betrouwbare vergelijking tussen de rijksbijdrage en de uitgaven te maken. We zijn daarvoor afhankelijk van informatie van gemeenten, zoals opgehaald bij de enquête die BZK jaarlijks met ons uitzet.

Tekorten steeds beter in beeld

Gemeenten kunnen de lasten van de decentralisaties steeds beter inschatten, aangezien er steeds meer ervaringscijfers beschikbaar zijn. Dit leidt tot reëlere ramingen in de begroting. Toch zijn er nog veel onzekerheden en ontwikkelingen in het sociaal domein, waardoor het lastig blijft de kosten goed in te schatten en te beheersen. Door reëler te ramen komen tekorten steeds prominenter in beeld. Dit maakt dat gemeenten steeds vaker genoodzaakt zijn maatregelen te nemen om de tekorten in het sociaal domein te compenseren. Deze maatregelen kunnen bezuinigingen zijn, al dan niet in het sociaal domein, of verhoging van de inkomsten, bijvoorbeeld door verhogen van de OZB.

Het sociaal domein heeft er bij twee gemeenten aan bijgedragen dat zij geen structureel sluitende begroting en meerjarenraming konden vaststellen. Deze gemeenten (Vlaardingen en Zwijndrecht) zijn voor 2020 onder preventief toezicht geplaatst. De overige gemeenten waren nog in staat voldoende maatregelen te treffen om preventief toezicht in 2020 te voorkomen. Op basis van de kadernota's en de begrotingen constateren wij echter dat dit voor veel gemeenten een flinke uitdaging was.

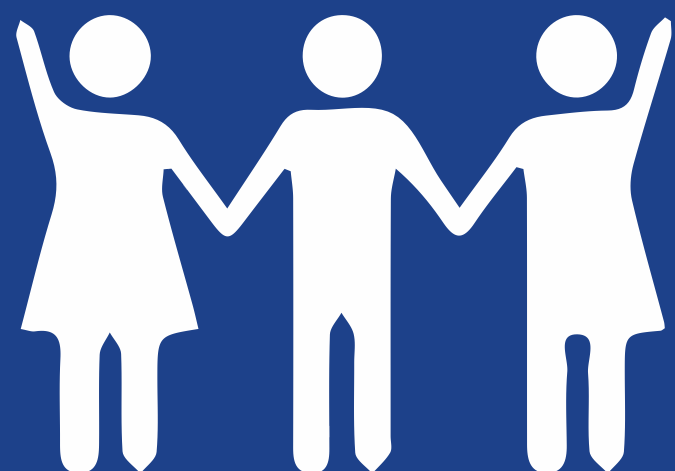
De tekorten in het sociaal domein baren ons zorgen, omdat het ten koste kan gaan van de kwaliteit van de zorg, maar ook vanwege de beperking van mogelijkheden voor gemeenten om een bijdrage te leveren aan andere (gezamenlijke) opgaven zoals: de energietransitie, klimaatadaptatie en omgevingswet.

Samen op zoek naar oplossingen

Wij zien de tekorten bij gemeenten oplopen en zijn het met gemeenten eens dat de financiële compensatie door het Rijk nog niet in evenwicht is met de uitgaven. Op dit moment onderzoekt het Rijk, met betrokken partijen waaronder de VNG, wat er structureel nodig is om dit evenwicht te bereiken. De oplossing kan tweeledig zijn, te weten: 1 maatregelen om de lasten te verlagen en 2 een grotere financiële rijksbijdrage. De verwachting is dat de uitkomsten van dit onderzoek kunnen worden meegenomen in de begroting 2023. Tot die tijd zijn door het Rijk tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld, maar deze extra middelen lijken, gezien de uitkomsten van bovengenoemde enquête, niet toereikend. Daarnaast blijkt uit de enquête dat 60% van de gemeenten de extra middelen in 2022 en 2023 heeft doorgetrokken. Dit betekent dat wanneer er geen structurele oplossing komt, de tekorten nog hoger zullen uitvallen.

Als provincie hebben wij begrip voor de problemen waar de gemeenten binnen het sociaal domein tegenaan lopen en dat deze problemen gevolgen hebben voor de kwaliteit van het openbaar bestuur. Op 12 november 2019 hebben wij hierover onze zorg geuit in een brief aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In die brief hebben wij de ministers gevraagd het onderzoek een paar maanden naar voren te halen, de onderzoeksopzet met ons te delen en de provincies te betrekken bij het onderzoek.

In 2019 hebben wij, samen met een aantal gemeenschappelijke regelingen, een expertmeeting financiën jeugdzorg georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst hebben experts van verschillende gemeenschappelijke regelingen en gemeenten elkaar gesproken over de problematiek in de jeugdzorg. De focus lag op de governance en kostenbeheersing. Er zijn beelden en ervaringen met elkaar gedeeld en veel nieuwe contacten gelegd. Deze bijeenkomst werd goed ontvangen en krijgt op verzoek van diverse deelnemers, zodra de situatie rond de coronacrisis dat weer toelaat, een vervolg.

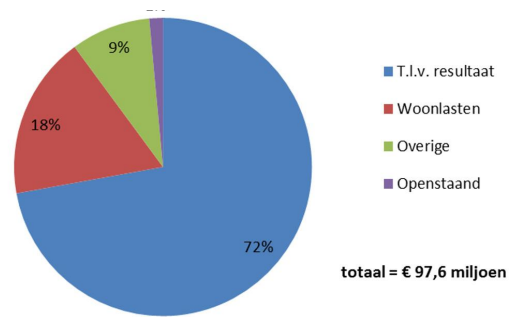

Precariobelasting

In totaal heffen de Zuid-Hollandse gemeenten in 2020 voor € 92,4 miljoen aan precario op ondergrondse leidingen.

De gemeenten kunnen deze belasting tot en met 2021 heffen. Om de wegvallende inkomsten vanaf 2022 het hoofd te bieden, hebben de gemeenten in hun begroting 2020 andere dekkingsmiddelen gevonden. De meeste gemeenten lossen dit op binnen het begrotingsresultaat (met of zonder bezuinigingen) of door verhoging van andere belastingen en heffingen.

Oplossingsrichtingen wegvallende precarioinkomsten

Oplossingsrichtingen wegvallende precario

Verkiezingsprogramma's

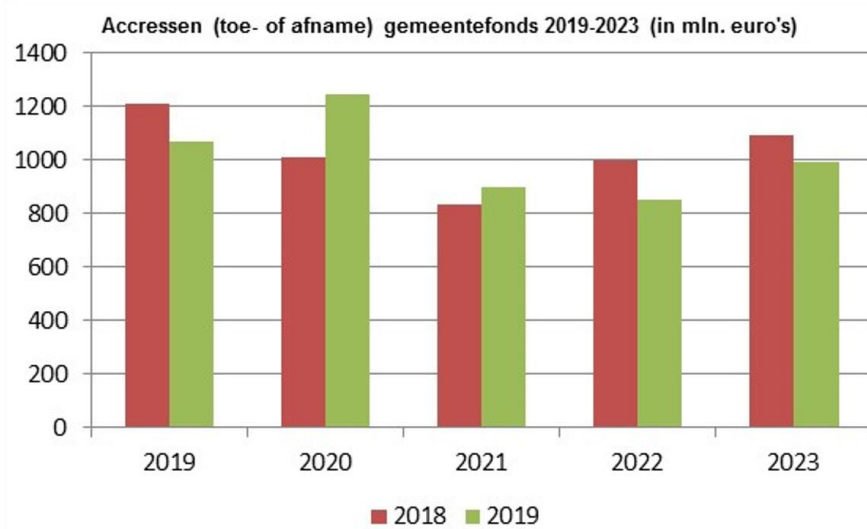
In maart 2018 hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden. Voor de herindelingsgemeenten was dit in november 2018. In de zomer van 2018 hebben de meeste gemeenten het coalitieakkoord vastgesteld en de effecten hiervan verwerkt in de begroting 2019. Een aantal gemeenten heeft dit nog niet volledig financieel vertaald. Sommigen kunnen de onderdelen van het coalitieakkoord pas verwerken wanneer dekking is gevonden. Deze gemeenten hebben wij hierop geattendeerd in onze toezichtbrief. In 2020 blijft de volledige financiële uitwerking van het coalitieakkoord een punt van aandacht.

Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering is voor 2019 neerwaarts bijgesteld. Dit komt vooral doordat het Rijk dit jaar minder heeft uitgegeven dan geraamd. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn aanpassingen in het investeringsritme van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Defensie en in het sluiten van het Pensioenakkoord. Het woningmarktpakket waartoe in de Miljoenennota 2019 besloten is, leidt tot een opwaartse bijstelling van het accres vanaf 2020.

In de figuur hiernaast is de verschuiving te zien van de stand van de septembercirculaire 2018 (rode balken) naar de stand van de septembercirculaire 2019 (groene balken) van de accresen (mutatie algemene uitkering). 2019 valt lager uit en de latere jaren hoger. Een aandachtspunt is dat de ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds, dat onderdeel is van het gemeentefonds, in 2019 verder is afgenomen.

De ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds wordt jaarlijks aan de gemeenten teruggegeven. Door de daling vallen deze inkomsten voor gemeenten voor een groot deel weg. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt doordat gemeenten meer bij dit fonds zijn gaan declareren door toename van de investeringen. De verwachting is dat deze daling zich in de komende jaren verder zal voortzetten en zal omslaan in een bijbetaling door gemeenten.

Accresen 2019 versus 2020

Onderhoud kapitaalgoederen

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de kapitaalgoederen en bepalen zelf het kwaliteitsniveau. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van cruciaal belang voor het functioneren van de gemeente.

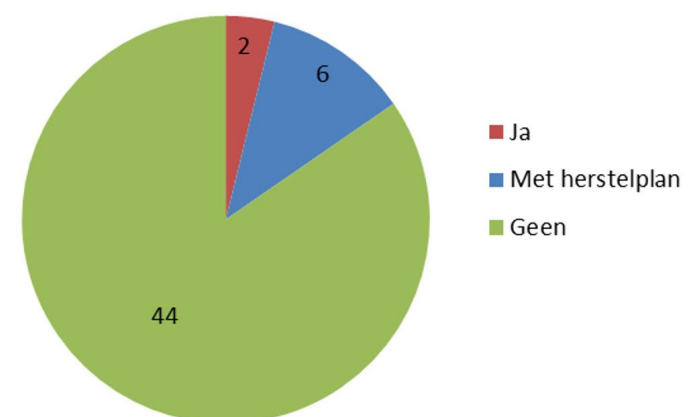
Wanneer geen juiste inschatting van de instandhoudingskosten wordt gemaakt, bestaat het risico dat lasten naar de toekomst worden doorgeschoven, met het risico dat het onderhoud duurder wordt. Door middel van beheerplannen schat de gemeente de kosten voor de komende jaren in en bepaalt zij de hoogte van eventuele voorzieningen.

De aanwezigheid van actuele beheerplannen is essentieel voor het beoordelen van de realiteit van de gemeentelijke begroting.

Bij 13 van de 52 gemeenten bleken één of meerdere van de financieel meest relevante beheerplannen niet actueel te zijn. Hiervoor hebben wij aandacht gevraagd in de toezichtbrief.

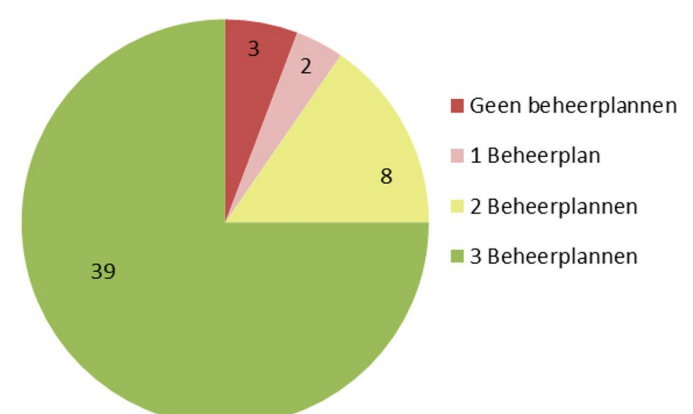
Daarnaast is bij acht gemeenten een melding van achterstallig onderhoud gemaakt. Hiervan hadden twee gemeenten een herstelplan

Achterstallig onderhoud

Achterstallig onderhoud met of zonder herstelplan

Actuele beheerplannen

Aantal actuele beheerplannen

Woonlasten

Op de site van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) is te lezen dat de gemeentelijke woonlasten in 2020 aanzienlijk sterker stijgen dan de inflatie. Huurders betalen 5,1 procent meer, eigenaar-bewoners 4,3 procent. Als grootste oorzaken worden de afvalstoffenheffing en de OZB genoemd. De afvalstoffenheffing stijgt met 5,9 procent sterk doordat veel gemeenten nu pas de verhoging van een rijksbelasting (afvalstoffenbelasting) in 2019 doorberekenen. De ozb stijgt met 4,0 procent relatief sterk door onder meer tekorten op het sociaal domein. De gemiddelde woonlasten (o.b.v. meerpersoons huishoudens) van de

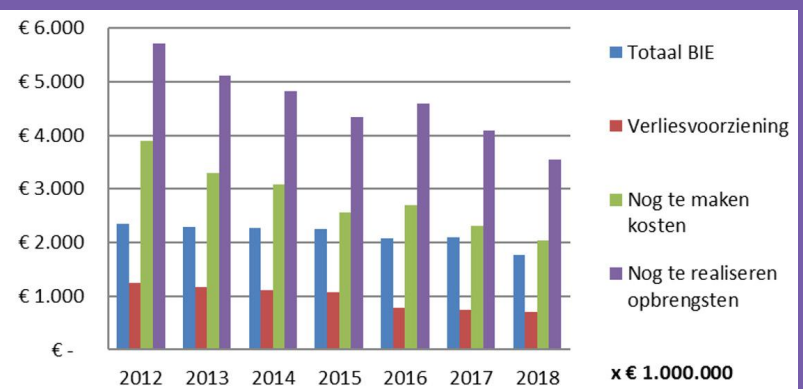
Zuid-Hollandse gemeenten zijn van 2019 op 2020 met 5,5% gestegen. Dit is in lijn met het landelijke beeld. Wanneer de grootste 10 stijgers worden uitgelicht is er in 9 van de 10 gevallen sprake van een grote stijging van de afvalstoffenheffing. Daarnaast stijgt in 5 van de 10 gemeenten de OZB meer dan gemiddeld. Eén gemeente heeft een sterke stijging van de rioolheffing.

Voor een gedetailleerd beeld per gemeente verwijzen wij naar de Atlas van de lokale lasten 2020 te vinden op <https://www.coelo.nl/>

Grondexploitaties

De grafiek vertoont een beeld van een dalende grondvoorraad, wat wil zeggen dat het in grondexploitaties geïnvesteerd vermogen daalt. Dit lijkt te komen door verkoop van gronden waardoor de investeringen in die gronden worden terugverdiend. De daling van de nog te realiseren verkopen ondersteunt dit beeld. Het totaal van de voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties blijft stabiel op hetzelfde niveau

Ontwikkeling grondexploitaties

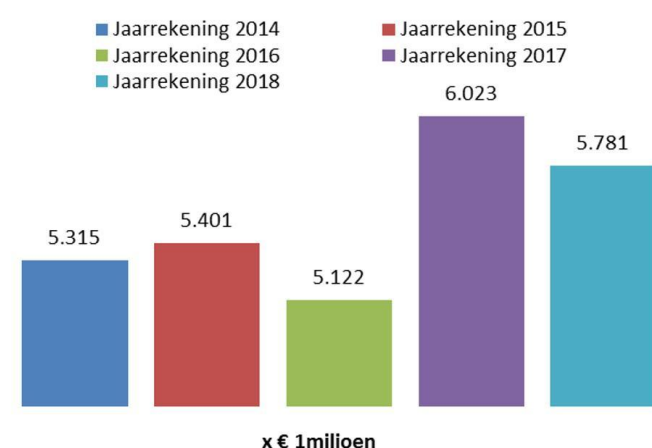

Leren en netwerken

Financieel toezicht wordt uitgevoerd in nauw contact met gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. In de agenda toekomst van het toezicht staat dat goed toezicht het lerende vermogen van zowel toezichtontvanger als -houder dient. Hier dragen wij aan bij door het organiseren van ambtelijke themasessies 'Focus op Financiën'. In 2020 staan er weer meerdere van deze thema-sessies gepland. In verband met het coronavirus wordt nog bezien of en wanneer deze doorgang kunnen vinden. We zoeken naar alternatieven om het gezamenlijk leren toch vorm te blijven geven.

Een ander belangrijk aspect waaraan wij willen bijdragen is het met elkaar in contact brengen van onze partners en het aangaan van de dialoog. In 2019 hebben we op aanvraag toelichting gegeven over specifieke onderwerpen. Aan de gemeenteraden van Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne is bijvoorbeeld een presentatie gegeven over wat er allemaal komt kijken bij de aanloop naar een gemeentelijke herindeling, zoals financieel arhi-toezicht (op basis van de Wet arhi). In Vlaardingen is in maart 2020 een presentatie gegeven aan de gemeenteraad over preventief toezicht.

Ontwikkeling eigen vermogen

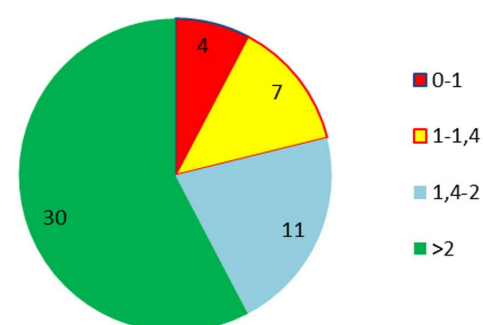

Ontwikkeling van de reservepositie gemeenten

Eigen vermogen

In 2018 telde Zuid-Holland nog zestig gemeenten waarvan er 17 een negatief resultaat presenteren bij de jaarrekening 2018. Dit is een sterke stijging ten opzichte van de jaarrekening 2017, waar 8 van de 60 gemeenten een negatief saldo vertoonden. Gemeenten hebben in 2018 ingeteerd op hun eigen vermogen. Dit is het gevolg van invulling van ambities (inzet bestemmingsreserves) en tekorten die opgevangen worden door de algemene reserve.

Weerstandratio begroting 2020

Investerings 2019 versus 2020

Weerstandvermogen

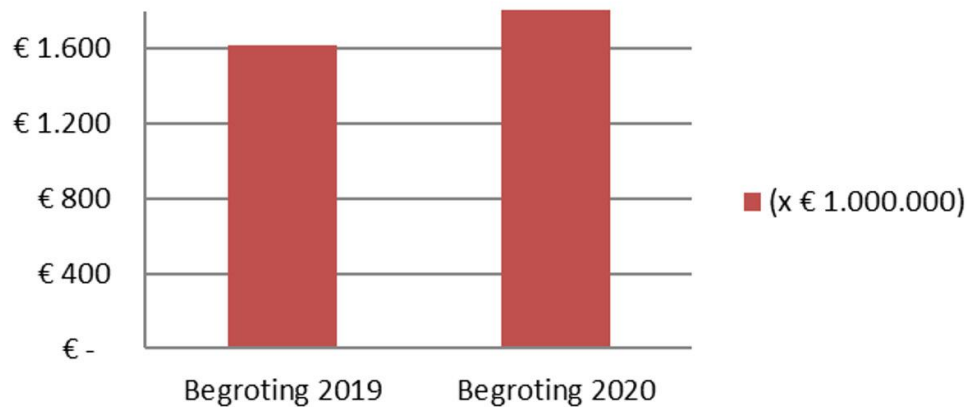
Op basis van de begroting 2019 blijkt dat de weerstandratio van 49 gemeenten hoger is dan 1 (voldoende). Twee gemeenten hebben een weerstandratio van 1 en alleen de gemeente Hellevoetsluis heeft een weerstandratio van 0,7. Het lage weerstandratio van Hellevoetsluis heeft te maken met de financiële verwerking van de grenscorrectie Oudenhorn.

Investerings

Net als in 2019 is de totale omvang van de geplande investeringen in 2020 gestegen. In de begroting en meerjarenraming 2019-2022 was een totaal aan investeringen van € 3,7 miljard gepland, in de begroting en meerjarenraming 2020-2023 is dit € 4,6 miljard. Dit hoeft niet te betekenen dat er meer geïnvesteerd wordt, maar kan ook betekenen dat vertraging bij de uitvoering van investering een verschuiving naar latere jaren veroorzaakt.

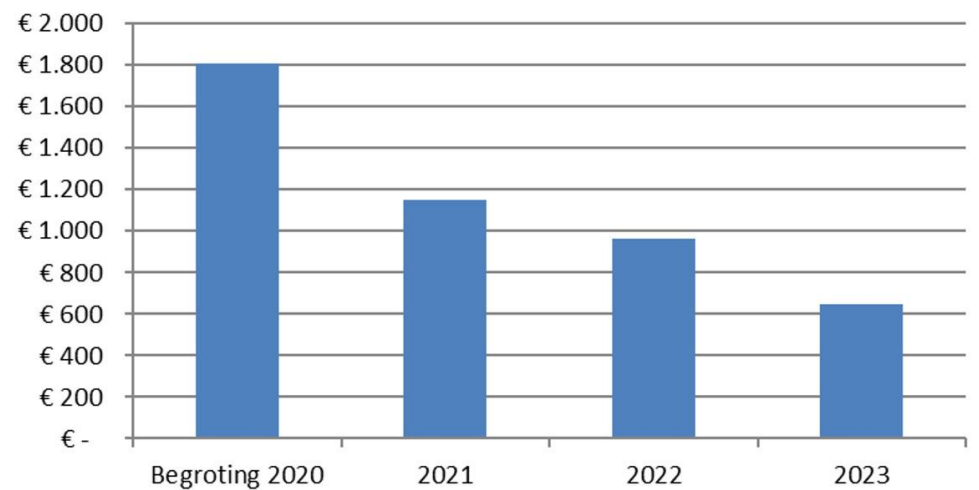
In de begroting 2020 zijn meer investeringen gepland dan in 2019. De omvang van de investeringen beïnvloedt de begrotingsflexibiliteit. Indien de geplande investering hoger is dan de aflossingscapaciteit, zal de gemeente in de toekomst waarschijnlijk te maken krijgen met hogere rente- en afschrijvingslasten. Dit is onder meer het geval bij uitbreidingsinvesteringen, of vervroegde vervangingsinvesteringen.

Begroting 2019 vs 2020

Investerings 2019 versus 2020

Geplande investeringen 2020-2023

Omvang geplande investeringen in begroting en meerjarenraming

Herindelingen en grenscorrectie

In 2019 hebben geen herindelingen plaatsgevonden. Wel zijn op 1 januari 2019 de nieuwe gemeenten Hoeksche Waard, Molenlanden en Noordwijk van start gegaan en zijn de gemeenten Leerdam en Zederik opgegaan in de nieuwe fusiegemeente Vijfheerenlanden en overgegaan naar de provincie Utrecht. In 2019 is de provincie Zuid-Holland daarmee van 60 gemeenten naar 52 gemeenten gegaan.

Begin 2020 hebben de gemeenten Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne een principebesluit genomen tot een bestuurlijke herindeling op het eiland Voorne. Momenteel wordt gewerkt aan een concept-herindelingsontwerp en een financiële herindelingscan

Wet- en regelgeving

Over het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) kunnen vragen worden gesteld aan de commissie BBV. Deze worden tweemaal per jaar gepubliceerd op haar website <http://www.commissiebbv.nl>. In 2019 is deze website vernieuwd. Dat heeft gevolgen voor het stellen van vragen en de beantwoording. Vragen die gesteld worden zijn nu standaard zichtbaar voor iedereen.

De commissie BBV geeft in notities aan op welke wijze bepaalde onderwerpen in de begroting verwerkt kunnen of moeten worden. In juli 2019 is de nieuwe notitie Grondbeleid gepubliceerd. Deze is een samenvoeging en actualisering van de vier eerdere notities over grondexploitatie. Er is geen sprake van nieuwe beperkende regelgeving.

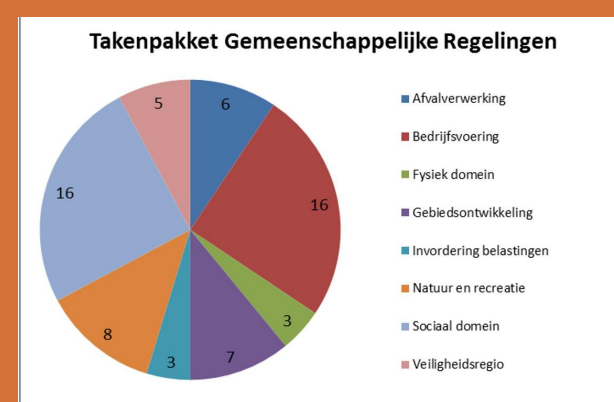

Gemeenschappelijke regelingen

Momenteel houden wij toezicht op 64 gemeenschappelijke regelingen. Vanwege de bestuurlijke fusie in de Hoeksche Waard is van 4 gemeenschappelijke regelingen alleen de jaarrekening 2018 beoordeeld. Per 1 januari 2019 zijn deze opgegaan in de nieuwe gemeente Hoeksche Waard.

De gemeenschappelijke regeling Nationaal Park De Biesbosch verkent een andere bestuursvorm, waarmee de gemeenschappelijke regeling, en daarmee het financieel toezicht, op termijn wellicht komt te vervallen.

Tussen de regelingen is er een groot verschil in de omvang en inhoud van het werkpakket. Gelet op de ontwikkelingen in het sociaal domein besteden wij meer aandacht aan de regelingen in deze categorie. Voor 2020 zijn geen regelingen onder preventief financieel toezicht geplaatst.

Aantal gemeenschappelijke regelingen per taakveld

Toezicht op de waterschappen

Het financieel toezicht richt zich op drie in Zuid-Holland gelegen waterschappen (Hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard en het waterschap Hollandse Delta) en één interprovinciaal waterschap samen met de provincie Noord-Holland (Hoogheemraadschap van Rijnland). Bij waterschappen is de toezichtsrol anders dan bij gemeenten. Een waterschap kan geen preventief toezicht worden opgelegd. Hierna wordt ingegaan op de begrotings- en rekeningresultaten, het weerstandsvermogen en de schuldbestand.

- Voor Rijnland, Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard geldt dat de begroting 2020 en de meerjarenraming structureel in evenwicht zijn. De begroting 2020 van Hollandse Delta is niet structureel in evenwicht, de meerjarenraming wel.
- Bij Rijnland, Delfland en Hollandse Delta is sprake van een positief rekeningresultaat 2018. Bij Schieland en de Krimpenerwaard is sprake van een klein negatief rekeningresultaat 2018.
- Alle waterschappen hebben voldoende weerstandscapaciteit om de gekwantificeerde risico's op te kunnen vangen.

- De schuldbestanden van Rijnland en Delfland zijn een aandachtspunt. Door genomen maatregelen wordt voor Delfland de komende jaren een positieve ontwikkeling van de schuldbestand verwacht. Ook Rijnland heeft maatregelen genomen om de schuldbestand de komende jaren terug te dringen. De schuldbestanden van Schieland en de Krimpenerwaard en Hollandse Delta zijn geen aandachtspunt, maar zijn ten opzichte van 2019 wel toegenomen.

Tot slot

Dit document is vooral gericht op algemene financiële ontwikkelingen van de Zuid-Hollandse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. Voor meer informatie verwijzen wij u naar <https://staatvan.zuid-holland.nl/>.

Colofon | Provincie Zuid-Holland | Zuid-hollandplein 1 | 2596 AW Den Haag | Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag | zuidholland@pzh.nl www.zuid-holland.nl